

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Politikologie: het probleem van het bijdragen tot de oplossing van problemen

Kersten, Th.

Citation

Kersten, T. (1972). Politikologie: het probleem van het bijdragen tot de oplossing van problemen. *Acta Politica*, 7: 1972(2), 208-216. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3449323>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3449323>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Inleiding

Het thema dat de kring voor wetenschap der politiek gekozen heeft voor de Nederlandse politikologendag 1972 is in eerste instantie door de uitgenodigde inleiders niet onverdeeld enthousiast ontvangen.

Twee bezwaren werden centraal gesteld.

In de eerste plaats werd erop gewezen dat in de formulering van de vraagstelling wel erg dominant de autonomie van de politikologie als wenselijk wordt gesteld, zowel in de subvraag 1 waarin naar het (noodzakelijk) onderscheidende element met andere wetenschappen wordt geïnformeerd als ook in subvraag 3 waarin de onderscheidende elementen met de niet wetenschappelijk geschoolde burger aan de orde komen. De suggestie die in beide subvragen zit is, dat er een onderscheid moet zijn tussen de resultaten van de politikologie, eventueel de methode, en die van andere wetenschappen. Voor enkele inleiders zit in de voorgestelde bespreking hierover het gevaar dat deze verzandt in een gesprek over wetenschappelijke terreinafbakening die niet direkt betrokken is op maatschappelijke en politieke problemen waarop in laatste instantie de wetenschappelijke activiteit, althans in de sociale wetenschap bewust georiënteerd moet zijn.

Een tweede bezwaar tegen de voorgestelde probleemstelling en de uitwerking daarvan betrof de mogelijkheid dat de discussie voornamelijk zou gaan over de reeds zo vaak gevoerde thematiek van de waardevrijheid en de waardegebondenheid. Nog geen gesprek hierover tussen vertegenwoordigers van tegen gestelde opvattingen heeft tot een overeenstemming geleid en het is niet in te zien dat tijdens de politikologendag het resultaat bemoedigender zal zijn, omdat overeenstemming alleen mogelijk lijkt indien van overeenkomstige vooronderstellingen wordt uitgegaan, terwijl gebrek aan overeenstemming blijvend zal resulteren bij afwezigheid van een zekere mate van overeenstemming in vooronderstellingen. Ook een gesprek dat zich in deze zin zou ontwikkelen heeft maar zeer gebrekkige aansluitingsmogelijkheden met de praktische problemen, een aansluiting waarop toch wel gemikt wordt, gezien de overige formuleringen van de vraagstelling voor de politikologendag.

Met onderkenning van deze bezwaren is het volgende verhaal geschreven vanuit een aantal praktische ervaringen. Daarbij is meer in het centrum gezet de politikoloog die bezig is dan de politikologie, met name met het oog op de minder ter zake gevonden discussie-elementen.

De identiteit van de politikoloog in de praktijk

Een eerste probleem dat zich bij een zelfstandige presentatie van de politikoloog in de praktijk voordoet is zijn identiteit, met name de vaktechnische identiteit. Nu lijkt het alsof hier toch weer het probleem van de afbakening van de terreinen van de diverse wetenschappen aan de orde wordt gesteld.

Dat is echter niet de bedoeling. Weliswaar blijkt vanuit de praktijk de vraag te bestaan naar de specifieke mogelijkheden van een politikoloog, maar daarmee, is niet gedetermineerd dat de noodzakelijkheid bestaat deze specifieke signatuur te ontwikkelen. Wel bekwaamheden, geen *bijzondere* bekwaamheden zolang niet duidelijk is dat met die bijzondere bekwaamheden op belangrijke en herkenbare wijze bijgedragen kan worden tot de oplossing van problemen die worden voorgelegd of uitgekozen. Zolang de sociale wetenschappen nog niet zo ver zijn dat bij hantering van de ontwikkelde methoden in belangrijke mate herkenbaar bijgedragen wordt tot de oplossing van de problemen waarmee ze zich bezighouden, en dat is nog geenszins het geval, waarover later meer, is het eerder averechts in uitwerking van een vertegenwoordiger van de sociale wetenschappen, meer in het bijzonder van de politikologie, zich met schijnbaar van betekenis zijnde specifieke kwaliteiten manifesteert dan dat het bijdraagt tot een duidelijker identiteit.

In deze situatie kan de voorkeur worden gegeven aan een minder gedifferentieerde identiteit van de sociale wetenschappers en daarmee samenhangend een wat realistischer pretentie, waarbij de betekenis van de politikologische bijdrage eerder volgt uit de resultaten van het werk van de politikoloog dan uit de verwachtingen ten opzichte van de politikologische benadering.

Een beperkte pretentie

Als wordt geponereerd dat de pretentie van de sociale wetenschappen beperkt dient te zijn wil ik mij bij de argumentatie hiervan ook laten leiden door praktische ervaringen.

Bij diverse onderzoeken waarvan inzicht kon worden verkregen in de verschillende stadia van voorbereiding en uitwerking valt het op dat aan de basis veelal een probleemstelling wordt geformuleerd die in zeer direkte betrokkenheid op de dagelijks ervaren problemen gestalte krijgt. Bij voortgaande ontwikkeling van de onderzoeksopzet blijken echter in toenemende mate onderzoeksproblemen aanleiding te zijn om tot een reductie van de eerdere probleemstelling te besluiten, waarmee de betrokkenheid op wat in de praktijk als probleem wordt ervaren, steeds meer afneemt. Het probleem wordt gedrongen binnen de beschikbare onderzoekstechnieken. Dit hele proces resulteert in een uiteindelijk antwoord op een uiteindelijke vraag die doorgaans tamelijk ver verwijderd is van de oorspronkelijke vraag waarop een, misschien wel meer oorspronkelijk antwoord werd beoogd.

Een tweede factor, die hiermee nauw samenhangt is de gebruikelijke wetenschappelijke opvatting dat de verkregen informatie en de ontwikkelde inzichten 'intersubjectively transmittable' moeten zijn. Deze opvatting heeft ertoe bijgedragen dat wetenschappelijke publikaties, althans publikaties die die betiteling willen hebben, zich in de presentatie van gegevens beperken

tot datgene waarvoor een min of meer sluitende bewijsvoering mogelijk is. In vele gevallen, met name in enquête-onderzoekingen waarop statistische toetsen worden toegepast, leidt dit tot de formulering van nulhypothese, een minimumbod waarmee tamelijk overtuigend kan worden aangetoond dat een bepaalde bewering niet juist is. Nu hoeft geenszins de betekenis van deze wijze van werken te worden onderschat. Het is immers uiterst waardevol in bepaalde gevallen aan te kunnen geven dat een eenmaal gekozen oplossing in bepaalde delen, wellicht in zijn geheel vermoedelijk minder toepasbaar is. Het is echter naast waardevol ook beperkt, omdat daarmee natuurlijk nog niet is gezegd welke oplossing dan wel aan te bevelen is.

Nu zal het altijd zo zijn dat de aan te bevelen oplossingen alleen als aanbevelenswaard kunnen worden herkend mede op grond van een aantal vooronderstellingen. En daarover is, zoals in het begin van dit artikel reeds werd gesteld, geen overeenstemming mogelijk als er geen overeenstemming is. Waaruit kan worden gekonkludeerd dat wetenschappelijke adviezen die verder gaan dan alleen suggereren welke instrumenten met betrekking tot een gesteld doel het meest effectief zijn altijd ter discussie zullen staan en tegenover zich zullen vinden wetenschappelijke adviezen die anders zullen luiden, op grond van andere vooronderstellingen.

Een derde faktor van betekenis, ook weer samenhangend met de vorige, is de nadruk die in het wetenschappelijk onderzoek wordt gelegd op onderzoeken die een geabstraheerd problematiek, een uit een proces losgemaakte fase betreffen.

Met name is er een grote samenhang met de ontwikkelde en beschikbare methodieken, die zich voor het overgrote deel alleen lenen voor toepassing op een in de tijd gefixeerde zaak. Wellicht omdat de bestudering van processen met behulp van het beschikbare wetenschappelijke instrumentenareaal nauwelijks mogelijk is. Dit terwijl toch nauwelijks kan worden ontken dat politieke gebeurtenissen veelal als processen zijn te beschouwen.

Een bezwaar laat zich ook voelen daar, waar blijkt dat het wetenschappelijk onderzoek met de presentatie van resultaten ver achter de ontwikkelingen blijkt aan te komen. Een wel gehoorde opvatting bij bestuurders van de stad Amsterdam is in dit verband veelzeggend: jullie onderzoeken maar, tegen de tijd dat jullie klaar zijn met je onderzoek hebben wij het toch al gedaan. Uiteraard hangt dit nadelige verschijnsel niet alleen samen met de vanuit de methode van werken gegeven noodzaak om een bepaalde problematiek in de tijd te fixeren. Het heeft zeker ook te maken met wat hiervoor reeds werd gezegd over de noodzaak die wetenschappelijke onderzoekers vanuit hun beeld over wat de wetenschappelijke eisen zijn die aan hun werk moeten worden gesteld gevoelen om tot een vergaand cijfer achter de komma bewijspplaatsen ter beschikking te hebben. In dit opzicht is de bijdrage die vanuit

de meer kommerciële gericht onderzoekinstellingen wordt geleverd misschien, ondanks de vele bezwaren die daaraan kleven, tot de oplossing van politieke problemen soms groter dan die vanuit instellingen voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. In een kommerciële gerichte onderzoekinstelling is de noodzaak om gegevens binnen de tijd waarin ze nog toepasbaar zijn op te leveren immers duidelijker aanwezig.

Een praktijksituatie: inspraak Jordaan

Tot nu toe is er impliciet van uitgegaan dat de politikoloog zich met het bestaande beleid en de beleidsvoerders bezighoudt. Gekompliceerder wordt het wanneer we de politikoloog bezig zien op een terrein van het beleid waar zich duidelijke veranderingen voordoen, bijvoorbeeld een deel van het beleid waar de beleidsvoorbereiding in veranderde vormen gaat plaats hebben. Daarbij treedt uiteraard het procesmatige zeer op de voorgrond. Een voorbeeld hiervan is het beleid met betrekking tot de stadssanering van Amsterdam, waarbij in de beleidsvoorbereiding het probleem van de 'inspraak' zich voordoet.

Moeilijk is het voor de politikoloog in zo'n situatie, wanneer hij de opdracht heeft de beleidsvoorbereiding te onderzoeken van de zijde van de bevolking. Moeilijk is die positie om verschillende redenen.

In de eerste plaats volgt er een confrontatie met de bevolking die zich zeer kritisch opstelt ten opzichte van deskundige inbreng.

Vervolgens ontmoet men een in niet mindere mate kritische ingestelde gemeentelijke overheid.

Van de zijde van de bevolking overweegt het gevoel dat er 'wordt ingepakt'. Dat de man die de taal van de gemeente kennelijk ook spreekt, die denkt in termen van mogelijk en onmogelijk in feite een door de gemeente keurig gekamofleerde poging is om de akties die worden gevoerd om tot een grotere invloed van de betrokkenen op het beleid te komen te neutraliseren.

Aan de zijde van de gemeentelijke overheid ontstaat de indruk dat er een relatie tussen voorheen minder gekoördineerde akties ontstaat die in effectiviteit zeer toenemen door de aanwezigheid van een deskundigheid die, nota bene, voor een belangrijk deel kan werken met subsidiegelden van diezelfde gemeentelijke overheid.

Na deze algemene opmerkingen wil ik een kort verslag geven van het verloop van de werkzaamheden in het kader van een opdracht van de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn uitgevoerd in de Jordaan. De opdracht had twee kernmomenten:

- 1 het koördineren van de verschillende actiegroepen,
- 2 het zoeken naar procesmatige vormen van inspraak.

Het verslag bevat beschrijvende en evaluerende momenten.

De start van de werkzaamheden was niet ongunstig. Op verzoek van de verschillende actiegroepen in de Jordaan werd door de Raad voor het Maatschappelijk Welzijn in Amsterdam een koördinator aangesteld. Dit was bijzonder nodig omdat de actiegroepen onderling en met het wijkcentrum in doorlopende konfliktsituaties geraakten op basis van wederzijds misverstanden en wantrouwen.

De overweging waarop de opdracht werd geaksepteerd was dat in een positie van grote onafhankelijkheid aan zinvolle activiteiten wellicht iets zou kunnen worden toegevoegd. Die onafhankelijkheid kwam zowel naar de zijde van Raad voor het Maatschappelijk Welzijn tot uiting, in de wijze waarop de overeenkomst werd gesloten, als naar de zijde van de actiegroepen, doordat de koördinator niet werd gezien als een partij in de discussie van dat moment. Vanaf het begin is de koördinator voorzitter, in het begin gespreksleider genoemd, van de vergaderingen geweest. Achteraf kan terecht de vraag worden gesteld of deze konstruktie juist is geweest. In de beginfase toen er duidelijk sprake was van een gespreksgroep van verschillende actiegroepen is dit zeker geen bezwaar geweest. Zodra echter de ontwikkeling inzette waarbij de Gezamenlijke Actiegroepen in de Jordaan (G.A.J.) zich ontwikkelden tot één actiegroep, het geheel een eigen identiteit verkreeg ten opzichte van de samenstellende delen, was deze positie een beetje ongelukkig. Het hield namelijk in dat in de G.A.J. besluiten *moesten* worden genomen, standpunten *moesten* worden bepaald, hetgeen leidde tot een vereenzelving van de gespreksleider (= de koördinator) met de door de G.A.J. ingenomen meerderheidsstandpunten. Met name gebeurde dit door de vertegenwoordigers van minderheidsstandpunten, zeker toen bepaalde groeperingen en hun vertegenwoordigers bij voortdurend minderheidsstandpunten bleken te verdedigen.

Die vereenzelving met meerderheidsstandpunten leidde ertoe dat het voldoen aan de opdracht tot koördinatie op den duur vrijwel onmogelijk werd door de tegenwerking van die groepen die in de koördinator de vertegenwoordiger van een bepaald, in werkelijkheid het G.A.J., standpunt zagen.

In de eerste periode, voor de zomervakantie 1970, vormde de ondersteuning van het verzet tegen de uitwerking van het gemeentelijke schetsplan, dat ter voorbereiding van een ontwerp-bestemmingsplan was gepubliceerd en dat in belangrijke mate de kaalslag methode van sanering zou betekenen, het belangrijkste deel van de werkzaamheden. Achteraf kan worden gezegd dat dit ook de gemakkelijkste periode is geweest omdat verzet tegen de gemeentelijke plannen ook de gemeenschappelijke noemer van de gesprekspartners in de G.A.J. vormde.

In de tweede periode, tot januari 1971, overwoog het zoeken naar een procesmatige vorm van inspraak. In deze periode werd bekend dat de gemeente afzag van de uitwerking van het schetsplan in een bestemmingsplan.

Er waren verkiezingen geweest en er kwam een nieuwe wethouder voor stadsontwikkeling ten opzichte van wie de verwachtingen op het punt van zijn bereidheid inspraakpogingen positief te waarderen en te bevorderen hoog waren gespannen. In deze periode werden op kleine schaal experimenten in inspraak gedaan naar aanleiding van zogenaamde voorlopige voorzieningen die door de gemeente werden gepland. Daarbij bleek al snel dat op zeer kleine schaal de inspraak met succes kon worden geprobeerd, maar dat reeds op deze beperkte schaal er van de zijde der gemeentelijke instanties snel moeilijkheden waren te verwachten, die de door de inspraak gevestigde verwachtingen teleurstelden. In belangrijke mate moet dit zeker geweten worden aan de onervarenheid die ook in gemeentelijke kringen bestaat met het hanteren van een beleidsvoorbereiding die niet uitsluitend binnen de diensten plaats heeft.

In de derde periode werden de verwachtingen inzake de realisering van de inspraak steeds meer gefrustreerd. Dit kwam met name doordat de wethouder voor stadsontwikkeling staatsrechtelijke opvattingen bleek te bezitten die zich niet verdroegen met een reële inspraak zoals die binnen de G.A.J. werd gezien. Met name betrof dit zijn opvatting dat bij de beleidsvoorbereiding niet op geregelde wijze niet-ambtenaren konden worden betrokken omdat dit de verantwoordelijkheid van de wethouder aan de gemeenteraad zou interveniëren.

Een praktisch argument van gemeentezijde, meer in het bijzonder van de zijde der ambtenaren, was dat met de inspraak zoals door de G.A.J. voorgestaan een royaal tijdsverlies gepaard zou gaan.

Overigens werden de teleurstellingen zeker voor een deel ook bepaald door de binnen de G.A.J. langzamerhand zich wijzigende opvatting over de wenselijkheid van samenwerking met gemeentelijke instanties. Door een steeds sterker wordende groep binnen de G.A.J. werd het overleg met de gemeente verdacht gevonden, ten dele zelfs zinloos.

De door deze groep verdedigde opvatting over de dan wel te volgen gedragslijn, alle beslissingen door de bevolking laten nemen, was zeker in dat stadium niet te realiseren. Nog afgezien van de regels van de parlementaire democratie die, zoals die gelden, zich daartegen verzetten, zou het volkomen onmogelijk zijn geweest gezien de volstreekte afwezigheid van ook maar enige procedureregel met betrekking tot de besluitvorming door de bevolking.

De argumenten van de zijde der G.A.J. ten gunste van de inspraak kwamen voornamelijk erop neer:

- dat de inspraak een recht van de bevolking is dat zij voor zich kan op-eisen;
- dat een reële inspraak, dat wil zeggen vanaf het begin van de procedure (om tot een plan te komen, de bevolking inschakelen op geregelde wijze, zo-

danig dat de wensen van de bevolking op gekontroleerde wijze invloed hebben op de ontwikkeling van de plannen, effectiever is dan de plannenmakerij zoals die thans in een zekere mate van geïsoleerdheid plaats heeft in het gemeentelijke apparaat.

Overigens is deze wijze van inspraak niet te realiseren als niet binnen de bevolking bepaalde regels worden aangenomen om besluiten te kunnen nemen, al zou het alleen maar zijn om vertegenwoordigers uit de bevolking te kunnen kiezen die zich actief met de presentatie van de wensen van de bevolking naar gemeentezijde in de verschillende stadia van ontwikkeling der plannen bezig houden.

Daarnaast zou het uiteraard zeer wenselijk zijn een methode te vinden waarmee de vertegenwoordigers een peil kunnen trekken op wat de wensen van de bevolking zijn. Een hulpmiddel daarbij zou kunnen zijn het type onderzoek zoals dat in het kader van de voorlopige voorzieningen door een aantal personen werd uitgevoerd. Daarbij werd naar aanleiding van het konkrete onderwerp huis aan huis een aantal vragen gesteld. Meer dan een hulpmiddel is dit echter niet. Het levert een inzicht in de spreiding van de opvattingen en daardoor misschien in de effecten van een bepaald besluit onder de bevolking, het leert niets over de wijze waarop, gegeven de veelal gedifferentieerde opvattingen, die ten dele onverzoebaar zijn, een beslissing moet worden genomen.

Dat het formuleren van procedureregels verstrekkende betekenis heeft en in verregaande mate ook een willekeurig karakter blijkt bij het overdenken van de betekenis van een zeer eenvoudige, in de G.A.J. voorgestelde procedureregule, namelijk dat alleen de Jordaanbewoners stemrecht hebben. Dat deze regel een aantal willekeurige momenten heeft is eenvoudig aan te geven in een aantal vragen die naar aanleiding van het voorstel om deze regel aan te houden werden gesteld, zoals:

- Waarom mogen mensen die tegen hun zin, als gevolg van bouwvalligheid van hun woning hebben moeten verhuizen, na hun hele leven in de Jordaan gewoond te hebben, niet stemmen?
- Mogen ze ook niet stemmen als ze wel weer, zodra dat mogelijk is, in de Jordaan willen komen wonen?
- Waarom mogen mensen die nu in de Jordaan wonen beslissingen nemen die voor vele tientallen jaren het gezicht van de Jordaan zullen bepalen, terwijl over enige tijd andere mensen in de Jordaan zullen wonen met misschien andere wensen die dan, omdat er al een heel proces op gang is gekomen, niet kunnen worden gehonoreerd?

Bij toenemende regeling (gestructureerdheid) — noodzakelijk wil de inspraak in toenemende mate effectief kunnen zijn — zullen deze en dergelijke vragen met grote regelmaat en kracht worden gesteld en alleen kunnen worden be-

antwoord met een beroep op de efficiëncy, een beroep op de noodzaak dat er toch iets zal moeten gebeuren.

Ten overvloede wellicht, maar voor alle duidelijkheid, moet wel worden opgemerkt dat met een beroep op de efficiëncy natuurlijk niet alle inspraak kan worden afgewezen, zoals nog veel wordt gedaan. Van beide, inspraak en efficiëncy moet het best denkbare mengsel worden gezocht en dat kan per onderwerp en per periode verschillend zijn.

Naast de verschillende kritische noten die in het begin van dit artikel werden geplaatst ten aanzien van de betekenis en de hanteerbaarheid van de politieke wetenschap bij de oplossing van politieke problemen is er naar aanleiding van de zeer korte weergave van de ervaringen opgedaan in de Jordaan nog het volgende op te merken.

Waarvan in de praktijk kennelijk grote behoefte bestaat is een duidelijk inzicht in de verschillende criteria op grond waarvan bepaalde beslissingen worden genomen. Nu zal het lang niet altijd zo zijn dat een verduidelijking van de verschillende waardeoriëntaties ook leidt tot een betere oplossing van het probleem. Wel is het zo dat de politikoloog die de praktijk wil benaderen vanuit zijn opleiding aan de universiteit in dit opzicht betrekkelijk beperkt geëquipeerd is. Niet alleen heeft hij maar zeer beperkt kennis genomen van verschillende uitgangspunten die in de praktijk een rol spelen, meer wezenlijk ligt het probleem daarin dat hij van mening is dat zijn wetenschappelijke arbeid intersubjectively transmittable knowledge zal opleveren die bij zal dragen tot de oplossing van het probleem. En juist daarin wordt hij teleurgesteld. De onaantastbaarheid van zijn resultaten blijkt in de praktijk helemaal niet zo onaantastbaar te zijn als hij wel graag zou willen. Hij wordt daar gekonfronteerd met een wijze van denken waarin hij in het geheel niet of nauwelijks is getraind, het denken vanuit vooroordelen.

Verhoging van het wetenschappelijke niveau

Na de in overgrote meerderheid kritische noties die zijn gemaakt ten opzichte van de wetenschappelijke praktijk in relatie tot de bijdrage van daaruit mogelijk aan de oplossing van problemen, overigens zeer duidelijk eenzijdig belicht vanuit de praktijk, is het zeker op zijn plaats enkele opmerkingen te maken die wellicht nog kunnen voorkomen dat de indruk ontstaat dat vanuit de praktische ervaringen alleen negatieve waardering voor de wetenschappelijke bedrijvigheid kan worden uitgesproken.

Met name ten opzichte van die tak van wetenschapsbeoefening die zich toelegt op de beleidsvergelijking lijkt een beduidend meer positieve stellingname terecht. De presentatie van resultaten van dit type studie, mits gecombineerd met een onderwerpkeuze die duidelijk mikt op de meer fundamentele problematiek — belooft een aanmerkelijk grotere bijdrage tot de oplossing

van de gestelde probleemsituatie op te leveren. Dit type studie leent zich bij uitstek voor een benadering vanuit de wetenschappelijke instellingen. Daarbij wordt beoogd de beschikbare technieken te vervolmaken en kunnen eventueel nieuwe technieken ontwikkeld worden.

Daarnaast zou het wetenschappelijk niveau wellicht kunnen worden verhoogd indien er methoden kunnen worden ontwikkeld, die meer dan tot nu toe het geval is geschikt zijn voor de bestudering van processen. Naar mijn smaak zou daaraan grote voorrang moeten worden gegeven, ook al zouden de daarbij verkregen resultaten, zeker in het begin, meer aanvechtbaar zijn dan de resultaten die vanuit wetenschappelijke instituten tot op heden gebruikelijk worden gepresenteerd.

Afgezien van het wetenschappelijk niveau verdient het ook aanbeveling studenten meer dan gebruikelijk is te trainen in de konfrontatie met gedachtenontwikkelingen die gebaseerd zijn op vooroordelen. Daarbij zal duidelijk aangetoond kunnen worden waar ook voor de meer traditionele manier van wetenschapsbeoefening de vooroordelen eventueel uit bestaan.

Als resultaat van deze overwegingen kunnen de volgende stellingen worden geformuleerd.

- 1 — Diskussies over de wenselijkheid van waardevrijheid in de sociale wetenschappen voegen weinig toe aan het oplossen van problemen. Zij leiden ook niet tot overeenstemming als niet al vooraf overeenstemming bestond.
- 2 — Het onderling terreinafbakenen van de sociale wetenschappen is met het oog op de intentie te komen tot het oplossen van problemen minder ter zake.
- 3 — Het onderkennen van problemen is een waardegebonden zaak, het bijdragen tot het oplossen van problemen evenzeer.
- 4 — De veel voorkomende reductie van problemen terwille van een methodologisch juiste manier van werken heeft met betrekking tot het oplossen van problemen duidelijk negatieve effecten.
- 5 — Vergroting van de bijdrage door de sociale wetenschappen tot de oplossing van politieke problemen kan vanuit de universitaire instellingen worden gezocht in:
  - a) grotere nadruk op de bestudering van meer fundamentele problemen;
  - b) een uitbreiding van de mogelijkheden om tot vergelijkende beleidsanalyse te komen;
  - c) bijzondere aandacht voor de ontwikkeling van technieken die het mogelijk maken processen te bestuderen, zonder dat een bepaalde fase uit dat proces wordt geabstraheerd.

Enkele overwegingen t.a.v. de bijdrage van de politikologie aan de oplossing van politieke problemen door H. C. Posthumus Meyjes

1 — Een praktische, operationele bijdrage van de politieke wetenschap aan de oplossing van politieke problemen dient te verlopen d.m.v. een beïnvloeding (verruiming, verbetering) van het kennisveld van de (politieke) besluitvormer. De inhoud en structurering van dit kennisveld bepaalt immers in hoge mate het te voeren beleid. Het begrip kennisveld omvat zowel objectieve als subjectieve kennis, dus niet alleen de gegevens maar ook de perceptie van die gegevens. De betekenis van het kennisveld is niet alleen gelegen in de inhoud ervan, maar ook in het gebruik ervan dat door allerlei subjectieve factoren kan worden beïnvloed.

2 — Nader beschouwd, kan het kennisveld van de besluitvormer ontleed worden in de volgende elementen, aan elk waarvan de politieke wetenschap wellicht een eigen bijdrage kan leveren:

- a kennis omtrent het probleem,
- b kennis omtrent het proces van besluitvorming en de omstandigheden waarin deze plaatsvindt,
- c kennis omtrent de achtergrond van waaruit de besluitvormer optreedt,
- d kennis omtrent de oplossing, d.w.z. omtrent de meest geëigende middelen om een bepaald doel te bereiken,
- e kennis omtrent het doel,
- f kennis omtrent de presentatie en follow-up van de oplossing.

3 — De kennis omtrent een gegeven politiek probleem zal in de grote meerderheid der gevallen onvolmaakt zijn. De oorzaken hiervan kunnen zijn gelegen in de slechte organisatie van het beschikbare materiaal, onvoldoende inspanning of tijd om gegevens beschikbaar te krijgen en te bepalen welke gegevens verkregen moeten worden, feitelijke of principiële onbeschikbaarheid van sommige gegevens, omvang van persoonlijke of emotionele componenten in de gegevens, waardoor de onzekerheid in het kennisveld toeneemt. De politieke wetenschap zou aan een verbetering van de kwaliteit van het kennisveld kunnen bijdragen door een systematische, vergelijkende analyse van probleemsituaties. Het moet mogelijk zijn deze te klassificeren naar (geleidelijk meer verfijnde) criteria, die in eerste instantie betrekking moeten hebben op de aard van de in het geding zijnde belangen, de aard van de optredende 'akteurs', de bestaande machtsverhoudingen, de aanwezige handelingsmogelijkheden. Uit zulke vergelijkingen zou wellicht duidelijker naar voren kunnen komen welke informatie t.a.v. bepaalde problemen essentieel is, welke lacunes in de beschikbare gegevens in elk geval vermeden moeten worden etc.

4 — De meeste besluitvormers zullen, zeker in gecompliceerde bestuurlijke en maatschappelijke verhoudingen, slechts een onderdeel uitmaken van een